

KARANTĪNAS ORGANISMI

Augiem kaitīgie organismi, kas ieviešoties un izplatoties valstī var radīt lielus ekonomiskus un sociālus zaudējumus. Tie apdraud gan lauksaimniecības kultūras, gan mežus, parkus un apstādījumus, gan arī bioloģisko daudzveidību. Tie var būt **vīrusi, baktērijas, sēnītes**, kas izraisa augu slimības, un arī kaitēkļi, kas bojā augus.

Kāpēc karantīnas organismi ir bīstamāki kā parastie kaitīgie organismi?

1

Jaunajā mītnes vietā tiem ir piemēroti apstākļi, lai iedzīvotos, bet nav dabisko ienaidnieku, kas ierobežotu to izplatīšanos.

2

Nav pietiekami efektīvu pasākumu to ierobežošanai, apkarošanai un izskaušanai.

3

Šiem organismiem raksturīga augu bojā eja un strauja izplatīšanās, tad, lai slimību vai kaitēkli apturētu, jāpiemēro ļoti strikti pasākumi - jāiznīcina ne tikai slimais vai bojātais augs, bet bieži arī vizuāli veseli augi piecu, 10 un citos gadījumos pat līdz 100 metriem apkārt šim augam.

Karantīnas organismu saimniekaugi

Nejauši ievests ar vienu augu, ar kuru tas sadzīvo un būtiski neapdraud to, organisms var nokļūt uz cita auga, to iznīcināt.

Visbīstamākie ir tā sauktie polifāgie organismi, kam saimniekaugu klāsts ir plašs, jo tādiem piemēroties jaunajiem apstākļiem ir vieglāk.

Organisms *Xylella fastidiosa* var bojāt vairāk kā 100 augu sugas, arī Latvijā augošos kļavas, ozolus plūmes u.c. Slimību pārnēsā kukaiņi, arī Latvijā izplatītā putu cikāde.

Karantīnas organismu izplatīšanās:

AR STĀDIEM

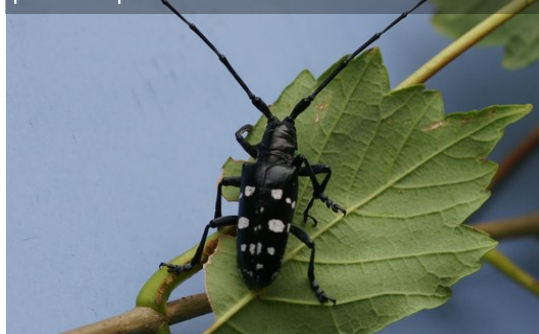
Visbiežāk un vistālāk slimību un kaitēkli izplata ar stādiem, kur bieži tos nevar uzreiz pamanīt. Stādu un augu podiņos tirdzniecība starp valstīm ir ļoti aktīva un plaša.

PAŠA SPĒKIEM

Arī pašiem kukaiņiem piemīt spēja pārvietoties - rāpot, lidot un arī peldēt. Un ja vēl palīdz vējš, lietus, ūdens straumes, tad kukainis var aizceļot itin tālu. Ir slimības, kuras pārnēsā kaitēkļi (tā sauktie vektori), tādējādi slimības tālāka izplatīšanās notiek straujāk.

Kukainis *Anoplophora glabripennis* patstāvīgi var aizlidot līdz vienam kilometram, bet ar vēja palīdzību pat līdz trim kilometriem.

Kas veicina jaunu karantīnas organismu iekļūšanu valstī?

1

Intensīva globāla tirdzniecība

Preču apmaiņa notiek ātrāk un intensīvāk kā pirms desmit vai pat pieciem gadiem, paplašinās sortiments, arvien palielinās valstu skaits no kurām ievēd dažāda veida produktus.

2

Klimata izmaiņas

Ja agrākās garās un bargās ziemas bija pārbaudījums ne tikai ievestajiem augiem, bet ar tiem līdzī atceļojušajiem "kaitniekiem", tad tagad, ziemām kļūstot īsākām un maigākām, "nelegālajiem ieceļotājiem" piemēroties jaunajiem apstākļiem ir vieglāk.

3

Ceļošana

Viesojoties tālās zemēs bieži gribas pārvest mājās kādu atmiņu no šīs vietas un bieži tie ir augi (stādi vai tikai mazi zariņi) vai sēklas, bet ar tiem vienlaicīgi var atvest arī jaunus kaitīgos organismus. Arī ar augļiem var atvest līdzī kādu nevēlamu kaitēkli.

Transporta līdzekļi, iepakojums

- konteineri, koka paletes, kastes, - arī šie ar dažādu kravu pārvadājumiem saistītie elementi var būt kā mājvieta kaitēkļa ceļojumiem uz citu valsti.

Āzijas ūsainis no Ķīnas var atceļot ar koka kastēm un paliktņiem un pēc tam iznīcināt mūsu lapu kokus – kļavas, bērzus, apses, ošus zirgkastaņas, vītulus u.c.

Kā palīdzēt pasargāt valsti no jaunu karantīnas organismu ievēšanas?

Kaitēkļi un slimības var slēpties augos. Lūdzu, neieved Latvijā augus, sēklas, augļus, dārzeņus un ziedus.

NERISKĒ

Atturies no augu, sēkļu, dārzeņu un augļu un ziedu pārvadāšanas ceļojuma laikā.

INFORMĒ

Informē Valsts augu aizsardzības dienestu par pēkšņu augu bojāeju un iepriekš neredzētām (savādākām/atšķirīgām) augu bojājumu vizuālajām pazīmēm vai kaitēkļiem

NEKAVĒJIES

Jo ātrāk tiek pamanīts un identificēts bīstamais "kaitnieks", jo pastāv lielāka iespēja to savlaicīgi iznīcināt, pasargājot teritoriju no šī organisma tālākas izplatīšanās.

Plašāka informācija VAAD **Augu karantīnas departamentā** pa tālruni 67550928, 67550926, 67550931 vai 67757990. Informāciju var sūtīt elektroniski, e-pasts: akd@vaad.gov.lv

VAAD **reģionālās nodaļas:**

Vidzemē—26337989

Latgalē—29337950

Kurzemē—26337064

Rīgā—20219144

Zemgalē—29137472

Informācija par augu karantīnas organismiem: VAAD mājaslapā: www.vaad.gov.lv

Eiropas un Vidusjūras valsts augu aizsardzības organizācijas (EPPO) mājaslapā: <https://gd.eppo.int>

